

Samhälle och demokrati

S3C-fortsättare (dag)

Svenska	Ditt språk
nästan	
samlad	
enda	
ett mål	
oavsett	
en rättighet	
en skyldighet	
lika	
vård	
en ålder	
en hudfärg	
en bakgrund	
en övertygelse	
sexuell läggning	
ett värde	
att behandla	
ett beteende	
att tolerera	
att diskriminera	
en åsikt	
trivsam	
en arbetsmiljö	

Vi är olika men ändå lika

Det finns många människor från flera olika nationaliteter som studerar sfi på Solskolan. Det finns tyskar, araber, kurder, spanjorer, fransmän, kineser, japaner, vietnameser, malaysier, amerikaner, chilenare, argentinare, engelsmän, iranier, turkar, colombianer, ryssar, ukrainare, somalier och många, många fler. Det är väldigt spännande att se människor från nästan hela världen samlade på en enda plats och med ett enda mål. Oavsett varifrån man kommer så har alla människor samma rättigheter och skyldigheter. Vi är lika mycket värda. Alla människor oavsett religion, etnicitet, ålder, hudfärg, bakgrund, politisk övertygelse eller sexuell läggning har samma värde. Vi ska behandla alla med respekt. Ett respektlöst beteende tolererar vi inte.

På Solskolan finns det ett mycket viktigt dokument. Dokumentet heter likabehandlingsplan. I dokumentet står det att man ska behandla varandra lika och inte diskriminera någon. Det betyder att jag ska respektera dig som person ...

... även om du inte har samma åsikt som jag.

... även om du inte tror som jag.

... även om du inte har samma hudfärg som jag.

Det är väldigt viktigt att alla som studerar och arbetar på Solskolan följer likabehandlingsplanen så att alla kan ha en trivsamt arbetsmiljö.

Svara på frågorna.

1. Vad har alla människor på Solskolan för ett gemensamt mål?

2. Vad betyder det att behandla någon med respekt?

3. Vad står det i likabehandlingsplanen?

4. Varför är det viktigt att alla följer likabehandlingsplanen, enligt texten?

Film 1:

Film 2:

Diskussionsfrågor:

- 1) Vad händer med mannen i film 1 och film 2?
- 2) Har du själv känt dig som mannen någon gång i ditt liv?
- 3) Vad kan du göra när det händer dig? I skolan? På jobbet?

Diskrimineringsombudsmannen: www.do.se

Carlos och Leila

Carlos

Carlos kommer från Chile och är ny i Sverige. Han är gift och har två barn. Han bor ensam eftersom hans familj inte kunde komma med honom till Sverige. Carlos ringer varje kväll till sin fru och sina barn och berättar hur han har det. Han läser svenska på sfi och arbetar varje dag efter skolan. Han måste arbeta för att kunna skicka pengar till sin familj i Chile – även när han är sjuk eller trött.

En dag i klassrummet berättar Carlos att han har en funktionsnedsättning och ibland behöver extra tid på prov. En kurskamrat suckar och säger: "Varför ska vissa få mer tid? Det är inte rättvist mot oss andra." De andra eleverna blir tysta. Carlos känner sig kränkt och ledsen. Han vet att han har rätt till stöd, men hans svenska räcker inte för att förklara det. Efter lektionen går han hem, arg och upprörd.

Carlos vet att något gick fel. Men vad ska han göra? Han vill inte skapa problem i klassen eller skolan. Han går in på skolans lärplattform och hittar likabehandlingsplanen. Där står det att alla elever har rätt att bli behandlade med respekt och att diskriminering inte är tillåten. Det står också vem Carlos ska kontakta om han upplever diskriminering: skolans kurator eller rektor. Carlos bestämmer sig för att prata med sin lärare om vad som hände.

Leila

Leila är 52 år och har lång erfarenhet av att arbeta som ekonomiassistent. Hon har lärt sig bra svenska trots att hon bara har bott i Sverige i åtta månader. Leila söker många jobb men det är svårt att hitta ett. Hon går till arbetsförmedlingen och skriver in sig som arbetssökande. Sedan söker hon ett jobb som ekonomiassistent på ett företag i Göteborg. Efter en vecka ringer en kvinna från företaget och berättar att Leila kan komma på en jobbintervju på onsdag.

Leila blir jätteglad och räknar ner dagarna. När onsdagen kommer går hon på intervjun. Det går bra och hon svarar på alla frågor. Men i slutet frågar kvinnan hur gammal Leila är. När Leila säger att hon är 52 år ändrar sig kvinnan. Hon säger att de söker någon "mer energisk" och att Leila nog inte passar. Leila går hem besviken och ledsen. Hon förstår att det handlar om hennes ålder. Hon tänker: Vad ska jag göra?

En vän berättar att det Leila upplevde kan vara diskriminering på grund av ålder och att det är olagligt i Sverige. Vänner hjälper Leila att kontakta Diskrimineringsombudsmannen (DO) – en myndighet som arbetar mot diskriminering i arbetslivet.

Läsförståelsefrågor:

Svara på frågorna med hela meningar.

1. Varför bor Carlos ensam i Sverige?

2. Varför måste Carlos arbeta varje dag?

3. Vad hände i klassrummet?

4. Hur reagerar Carlos efter det som hände?

5. Vad hittar Carlos på skolans lärplattform och vad får han reda på?

6. Vem kan Carlos kontakta om han upplever diskriminering?

7. Vad har Leila för yrkeserfarenhet?

8. Vad gjorde Leila på arbetsförmedlingen?

9. Vad hände i slutet av jobbintervjun?

10. Vad tror du att Leila förstår när hon går hem? Varför?

11. Vad är Diskrimineringsombudsmannen (DO)?

Diskussionsfrågor

Diskutera frågorna med en kurskamrat eller i grupp.

1. Carlos vill inte skapa problem i klassen. Varför tror du att han känner så? Vad skulle du göra i hans situation?
2. Kurskamraten säger att det är "inte rättvist" att Carlos får extra tid på prov. Vad tänker du om det? Är stöd till den som behöver det rättvist eller orättvist?
3. Varför är det viktigt att skolor har en likabehandlingsplan? Vad tror du händer om det inte finns någon?
4. Leila är 52 år och fick inte jobbet. Har du hört om att ålder kan påverka möjligheten att få jobb? Vad tycker du om det?
5. Både Carlos och Leila upplever diskriminering men på olika sätt. Vad är lika och vad är olika i deras situationer?
6. Det finns en myndighet i Sverige som heter Diskrimineringsombudsmannen (DO). Varför tror du att Sverige behöver en sådan myndighet?

En text med tips och råd:

Skriv ett brev till Carlos eller Leila och berätta vad du tycker att han eller hon ska göra.

- 1) Bestäm först om du vill skriva till Carlos eller Leila.
- 2) Använd sedan mallen här nedanför för att göra ett utkast.
- 3) Skriv brevet själv och utan hjälpmedel.

Hälsningsfras	
Inledning	
Första tipset	
Andra tipset	
Tredje tipset	
Avslutning	
Hälsningsfras	

[illegible]

Ordlista - Våga säga hej

Svenska	Ditt språk
ett högstadium	
känner sig	
en dagbok	
stökig	
elak	
kränkande	
nedböjd	
en korridor	
en kommentar	
normal	
spricker	
en röst	
en gråt	
en mobbning	
ett mod	
förändrar	
märker	
en skillnad	
flyttar	
bestämmer sig	

en förening	
döper	
stöttar	
ett stöd	
glömmer	
fortsätter	

Våga säga hej

I början på 90-talet gick Sara Damber i högstadiet på en skola i Umeå. Hon hade inga vänner och hon kände sig mycket ensam. I sin dagbok skrev hon ofta *Tänk om jag hade någon att vara med. Tänk om jag hade en enda kompis.*

Hon gick i en stökig klass och klasskamraterna var inte snälla mot henne. Hon fick ofta höra elaka och kränkande ord och orden gjorde ont i henne. När hon gick med huvudet nedböjt i korridorerna fick hon höra kommentarer. *Hon kan ju inte ens gå normalt.* Om hon fick en fråga på lektionen sprack rösten och hennes gråt var nära. Alla såg och hörde vad som hände men ingen gjorde något åt det.

Plötsligt en dag slutade mobbningen. Den stoppades inte av någon i klassen eller av någon vuxen på skolan. En av skolans populäraste killar visade empati och mod. Han tittade henne i ögonen och sa hej. Saras liv förändrades efter det och Sara märkte en stor skillnad.

Efter gymnasiet flyttade Sara till Stockholm. Hon bestämde sig för att arbeta mot mobbning. Hon startade en förening som hon döpte till Friends. När hon var 19 år åkte hon runt i skolor i Sverige och berättade om sina erfarenheter av mobbning. Från början var det bara hon men föreningen växte snabbt.

Idag stöttar och hjälper Friends förskolor och skolor. De utbildar lärare och elever i hur man kan jobba mot mobbning. De har även rådgivning. Dit kan man som barn eller vuxen mejla eller ringa för att få råd och stöd.

Idag känner Sara inget hat men såren efter mobbningen sitter kvar livet igenom. Sara kommer aldrig att glömma hur det kändes att vara helt ensam. Hon fortsätter att arbeta mot mobbning och för allas lika värde. Alla har rätt till en vän. Sara säger att en röst kan göra skillnad. Ett hej kan betyda allt.

Svara på frågorna.

1. Var gick Sara Damber i skolan?

2. Hur kände sig Sara när hon var i skolan?

3. Vad gjorde klasskamraterna mot henne?

4. Vem hjälpte Sara att må bättre?

5. Vad är Friends?

Hörförståelse

Du kommer att få höra när reportern Lubna intervjuar fyra personer om när de har varit modiga. Du får lyssna två gånger. Svara sedan på frågan. Sätt ett kryss vid rätt alternativ.

Börja med att läsa frågorna.

Fråga 1

Vad gjorde den här personen som var modigt?

- ☐ Han plockade upp en mobiltelefon ur vattnet.
- ☐ Han räddade en flicka som ramlat i vattnet.
- ☐ Han räddade flickans föräldrar som ramlat i vattnet.

Fråga 2

Vad gjorde den här personen som var modigt?

- ☐ Hon åkte skidor i Alperna.
- ☐ Hon klättrade upp för ett högt berg.
- ☐ Hon flög på 4 000 meters höjd.

Fråga 3

Vad gjorde den här personen som var modigt?

- ☐ Han åt middag med sin son.
- ☐ Han höll i en spindel.
- ☐ Han gick i skogen.

Fråga 4

Vad gjorde den här personen som var modigt?

- ☐ Hon stoppade mobbning.
- ☐ Hon ringde på dörren hos en kille.
- ☐ Hon blev arg på sin kompis.

Det här är Sverige

Faktaruta

Yta: 449 964 km²

Folkmängd: 10,5 miljoner

Huvudstad: Stockholm
995 574 invånare
(Stor-Stockholm 2,4 miljoner)

Valuta: svenska kronor (SEK)

Sverige ligger på en halvö i norra Europa. På samma halvö, väster om Sverige, ligger Norge.

Vi brukar dela Sverige i tre delar: Götaland, Svealand och Norrland.

Av Sveriges befolkning bor 13 procent i Norrland, 39 procent i Svealand och 48 procent i Götaland.

Sveriges geografi

I Norrland är vintrarna långa och kalla, med mycket snö och is. Utefter gränsen mot Norge finns höga berg som kallas fjäll. Det högsta fjället, Kebnekaise, är 2113 meter högt. Från väster till öster rinner stora älvar. I älvarnas forsar har man byggt kraftverk. Ungefär 40 procent av Sveriges elektricitet kommer från vattenkraftverken i Norrland.

I den södra halvan av Sverige, alltså Svealand och Götaland, är klimatet varmare, och där finns också stora slätter med bra jordbruksmark.

Det finns många sjöar i Sverige, ungefär 100 000 stycken. De största heter Vänern och Vättern och ligger i Götaland.

Sveriges största städer är Stockholm, Göteborg och Malmö. Alla är hamnstäder och ligger i södra Sverige. De flesta av Norrlands städer är också hamnstäder. De ligger vid Östersjön, där stora älvar rinner ut i havet.

Järkvissle kraftverk ligger i Inlandsälven, nordväst om Sundsvall.

De flesta bor i städer

I slutet av 1800-talet bodde de flesta svenskar på landsbygden och arbetade i jordbruket. Men städerna växte och det behövdes arbetare i de nya fabrikerna som byggdes där. Samtidigt ökade befolkningen på landet och det fanns inte jobb för alla i jordbruket. Därför flyttade många människor till städerna. Det fanns också människor som flyttade från södra Sverige till Norrland och började odla marken där. Men många svenskar utvandrade i stället, de flesta till USA.

I dag bor de flesta av Sveriges invånare i städer, eftersom det är där det finns jobb och möjligheter att utbilda sig. Befolkningen på landsbygden minskar hela tiden.

Läsförståelse

1. Sverige är indelat i tre delar: Norrland, Svealand, och Götaland. I vilken del ligger de följande städerna:

- a. Göteborg ligger i _____.
- b. Stockholm ligger i _____.
- c. Umeå ligger i _____.
- d. Malmö ligger i _____.

2. Vad är "en hamnstad"?

3. Varför bor de flesta i Sverige i städer?

4. Hur är det i ditt hemland? Bor de flesta på landet eller i städer?

Att prata med någon man inte känner

I Sverige är det många som pratar om väder. Att prata om väder är ett vanligt sätt att börja ett samtal. Alla kan säga något om vädret och ingen blir arg för att du pratar om väder. En del människor kallar sådana samtal för kallprat. Andra kallar det för småprat. Typiskt för sådana samtal är att man är försiktig och inte så privat. Man frågar till exempel inte någon vad hen tjänar eller om hen har barn. Istället säger man något om vädret, den sena bussen eller något annat neutralt.

Det är viktigt att inte störa andra människor. Därför är det inte så vanligt att folk på stan pratar med varandra. Prat om väder kan vara ett försiktigt sätt att testa om den andra vill prata. Om den andre inte är intresserad tar samtalet snabbt slut. Men om den andre är intresserad kan man ju snart prata om annat.

Så här kan du säga

... när du vill prata med någon du inte känner, till exempel i ett väntrum eller på en busshållplats.

Vilket härligt väder vi har fått!

Usch vilket tråkigt väder!

Vad mycket folk här är idag.

.. när du vill avsluta ett samtal med någon du inte känner.

Det var trevligt att prata med dig.

Tack för sällskapet.

... när du träffar en bekant (till exempel en gammal klasskamrat eller granne) som du inte träffat på länge.

Det var länge sen!

Så roligt att träffa dig igen.

Vad gör du nuförtiden?
Hur har du det nuförtiden?
Bor du kvar i ...?
Har du någon kontakt med ...?

.. om du vill byta samtalsämne, (prata om något annat)
Apropå jobb ... Har ni hört att Anna har fått nytt jobb?
Apropå ingenting ... Tittade ni på melodifestivalen igår?
På tal om hus ... Vi har bytt en sommarstuga ...
En helt annan sak ... Kan vi låna er ...?
Förresten ... Hur gick det på testet?

... om du inte hörde eller förstod vad den andre sa.
Förlåt?
Förlåt, jag hörde inte.
Ursäkta?
Vad menar du?
Va? (Kan vara oartigt om man säger det till någon man inte känner.)
Vad sa du?

Diskutera i smågrupper

1. Är det vanligt att prata med okända människor i ditt hemland?
Varför eller varför inte?
2. Varför tror du att många svenskar pratar om vädret när de träffar någon de inte känner?
3. Vilka samtalsämnen tycker du är bra när man träffar någon för första gången?
4. Finns det ämnen som man bör undvika när man pratar med någon man inte känner? Vilka?
5. Har du någon gång börjat prata med en okänd person på en busshållplats, i ett väntrum eller på ett tåg i Sverige? Berätta.
6. Vad tycker du är lättast och svårast när du småpratar på svenska?
7. Hur märker man att en person inte vill fortsätta samtalet?
8. Vilka uttryck i texten skulle du kunna använda för att avsluta ett samtal på ett artigt sätt?
9. Vad gör du om du inte hör eller förstår vad någon säger? Vilka uttryck använder du?
10. Tycker du att småprat är viktigt? Varför eller varför inte?

Lagar och traditioner

Svenska	Ditt språk
ett halvklot	
ett samhälle	
en rättighet	
en skyldighet	
en riksdag	
en regering	
en demokrati	
olaglig	
en regel	
en lag	
en grundlag	
en monarki	
ett arv	
en trygghet	
en tradition	
en religionsfrihet	
en jämställdhet	
ett förbud	
offentlig	
en högtid	
en förening	
en fika	

1. Vad är en tradition?

- a. Det är något som man gör flera gånger. Man gör det på samma sätt varje gång.
- b. Det är en idrottstävling.

2. Vad är en lag?

- a. Det är en regel, något som alla måste följa. Om du bryter mot lagen kan du bli straffad.
- b. Det är en lek, som många leker tillsammans.

3. Nationell. Vad betyder det?

- a. Det visar vilka språk du kan.
- b. Det är något som gäller inom ett land.

4. Vad betyder demokrati?

- a. Att alla som bor i ett land får gå i skolan.
- b. Att alla som bor i ett land får vara med och påverka.

5. Vad är en monarki?

- a. Det är ett land som har en kung eller en drottning.
- b. Det är ett land som har en president.

6. Religionsfrihet. Vad betyder det?

- a. Att det bara finns en religion.
- b. Att alla får tro på vilken religion de vill.

7. Vad är jämställdhet?

- a. Att det är rättvist mellan män och kvinnor, killar och tjejer.
- b. Att alla ska ha lika nära till skolan.

8. Vad är grundskolan?

- a. Det är en särskild skola för den som vill bli polis.
- b. Det är årskurs F-9. Den måste alla gå i Sverige.

9. När något är förbjudet, hur är det då?

- a. Det är något som man inte får göra.
- b. Det är något som är gratis.

10. Vad betyder offentligt?

- a. Det är något som händer ute bland andra människor.
- b. Det är något som är hemligt. Något som andra inte får se.

11. Vad är en högtid?

- a. Det är något festligt. Det är speciella dagar när något firas. Jul, ramadan och chanukka är högtider.
- b. Det är när du har bråttom. Det är när du kommer för sent till lektionen eller arbetet.

12. Vad är en förening?

- a. Det är en arbetsplats.
- b. Det är när flera personer som gillar samma saker träffas. Till exempel för att spela fotboll eller teater.

13. Vad gör du när du fikar?

- a. Då spelar du spel med någon.
- b. Då dricker du kaffe eller saft, och äter bullar eller kakor.

Regler som man inte pratar om

Det finns regler som ingen berättar om, till exempel hur länge man kan stanna på en fest eller vad man får prata om (eller inte prata om) med okända människor. Sådana regler lär man sig när man växer upp i ett land. Många tänker nog inte på att det är regler. Man gör bara som man brukar göra. Det är bara när någon gör fel som man förstår att det finns en regel. Ett exempel: Du sitter ensam i en buss. En annan person kommer in i bussen och sätter sig bredvid dig, trots att alla andra platser är lediga. En typisk svensk tycker att detta är konstigt och några blir kanske lite rädda. Så gör man inte i Sverige. Det är en mycket viktig regel att man inte ska störa andra människor.

Så hur är en typisk svensk?

Svenskar är så klart inte likadana. Det finns till exempel svenskar som pratar jättemycket och det finns svenskar som inte säger så mycket. Unga kvinnor i en storstad är ofta inte på samma sätt som svenska, gamla män på landet. Ändå finns det ett typiskt svenskt beteende, en typisk svensk kultur.

Man ska vara självständig och klara sig själv.

Därför får barn tidigt lära sig att klä på sig själva och äta utan hjälp. Många svenskar tycker inte om att be andra om hjälp. Därför blir en typisk svensk inte alltid glad när du vill hjälpa hen. Det betyder ju att du menar att hen inte klarar sig själv.

Man ska inte störa andra människor.

Därför pratar svenskar inte så ofta med okända människor. Och om man vill hälsa på hemma hos vänner eller släktingar brukar man ringa först. Man vill vara säker på att man inte stör när man kommer hem till någon. Det är hänsynsfullt att inte störa andra.

Man ska vara punktlig.

Därför är det viktigt att komma i tid. Då visar man respekt. Man ska inte låta någon vänta, för det är respektlöst.

Man ska undvika konflikter och bråk.

Därför är det många som inte vill prata om politik och religion för då tycker man kanske helt olika och det är obehagligt. Och om man är arg så är det inte bra att visa det. En person som pratar högt och aggressivt vinner ingen respekt, tvärtom.

När man talar med hög röst betyder det ofta att man är arg. Det kan uppfattas som aggressivt och hotfullt. Om man har olika åsikter är det ganska vanligt att man kompromissar. Då kommer man överens så att alla kan bli lite nöjda.

Det är också vanligt att man är försiktig med att kritisera andra.

Om man är arg på någon är det inte säkert att man säger det direkt till den personen. Istället går man kanske till chefen och klagar.

Man ska vara ärlig.

Det betyder inte att man alltid ska säga vad man tycker. Men om man har en negativ åsikt så är man kanske tyst istället. När kollegan har en ny frisyr så säger man att det är snyggt bara om man tycker det. Om man tycker att frisyren är ful säger man ingenting.

Vad menar en svensk när hen säger ...?

Det är inte alltid så lätt att förstå vad andra menar. Ibland säger man en sak men menar något annat. Betyder till exempel ja alltid Ja i ditt hemland?

Här är några exempel på fraser som kan vara svåra att förstå om man inte är uppvuxen i Sverige:

nja = nej

nej = nej

det går nog inte = det går inte

det kan bli svårt = det går inte

jag kommer nog inte = jag kommer inte

det var inte så dumt = det är bra

Jag har rest en del = Jag har rest mycket

Jag har en del böcker = Jag har många böcker

Hon dricker en del = Hon dricker mycket alkohol

Han är lite speciell = Han är konstig

Diskussionsfrågor

Diskutera i smågrupper.

1. Hur hälsar man på okända människor i ditt hemland? Är det annorlunda än i Sverige?
2. Vad tycker människor i ditt hemland om att komma för sent? Är punktlighet viktigt där?
3. Brukar man ringa innan man hälsar på hemma hos någon i ditt hemland? Hur gör man i Sverige?
4. Är det vanligt att prata med personer man inte känner, till exempel på bussen eller i kön till affären i ditt hemland?
5. Hur lär sig barn att bli självständiga i ditt hemland? Är det samma sak som i Sverige?
6. Vilka ämnen undviker människor att prata om i ditt hemland? Varför?
7. Hur brukar människor visa att de är arga i ditt hemland? Är det annorlunda än i Sverige?
8. Vad gör man om man inte tycker om något som en vän eller kollega har gjort? Säger man det direkt eller indirekt?
9. Finns det oskrivna regler i ditt hemland som kan vara svåra för invandrare att förstå? Ge exempel.
10. Vilken svensk oskriven regel tycker du är mest intressant eller överraskande? Finns det en liknande regel i ditt hemland?

VAL OCH PARTIER

Olika val

Sverige har representativ demokrati. Det betyder att vi väljer personer som ska representera oss, alltså vara i stället för oss. I en skola finns ett elevråd. Varje klass väljer en representant i elevrådet, alltså en elev som representerar alla sina klasskamrater.

I riksdagen, kommunen och landstinget arbetar politiker som vi har valt. De är våra representanter och ska alltså bestämma åt oss.

Val till riksdag, kommuner och regioner

En del saker som politikerna beslutar påverkar människorna i hela landet. Det kan handla om skatter, eller om en ny lag. Sådana beslut fattas av riksdagen.

Men det finns också beslut som påverkar bara dig och de andra som bor i ett visst område. Det kan gälla en ny skola eller ett nytt sjukhus. Sådana saker har kommuner och regioner hand om.

Vart fjärde år är det val. Det är alltid den andra söndagen i september. Då går vi och röstar på de politiker som ska representera oss i riksdagen, kommunerna och regionerna.

Vilka får rösta?

För att få rösta i valet till riksdagen måste du vara svensk medborgare.

Det betyder att du har samma rättigheter och skyldigheter som alla andra svenskar. Du måste ha fyllt 18 år, och ditt namn måste stå i röstlängden. Röstlängden är en lista med namnen på alla som får rösta.

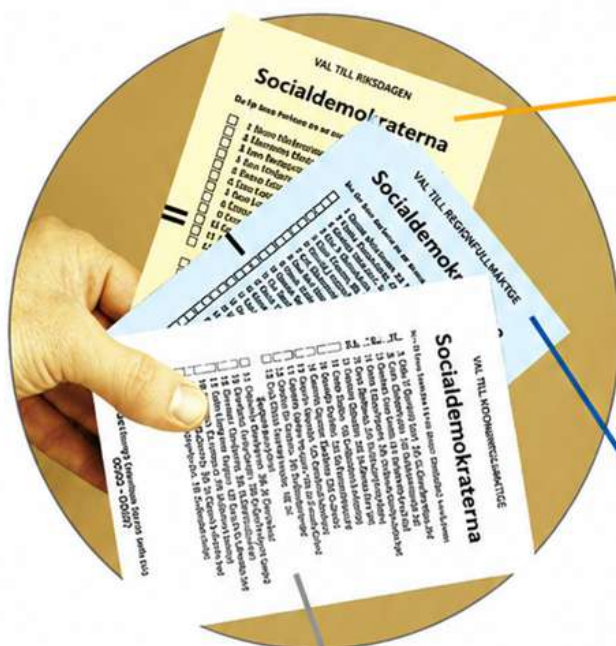
För att rösta i valet till kommunen och regionen behöver du inte vara svensk medborgare. Men du måste ha fyllt 18 år och ha bott i Sverige i tre år.

Tre val

På bilden ser du tre valsedlar. Valsedeln är en lista med namn på de personer som du kan rösta på. Varje politiskt parti har tre valsedlar med olika färg. Den gula valsedeln är för valet till riksdagen, den blå är för regionen och den vita är för valet till kommunen.

På de här valsedlarna står det Socialdemokraterna. Den som vill rösta på Moderaterna använder valsedlar som det står Moderaterna på.

Riksdagen

Vi väljer 349 ledamöter till riksdagen. De beslutar om lagar och om landets inkomster och utgifter.

Regioner

Vi väljer ledamöter till regionfullmäktige. Sverige är indelat i 21 regioner (flera regioner som man har slagit ihop). Politikerna i regionfullmäktige bestämmer bland annat om sjukvården.

Kommunerna

Vi väljer ledamöter till kommunfullmäktige. Sverige är indelat i cirka 290 kommuner. Politikerna i kommunfullmäktige bestämmer om bibliotek, skolor, förskolor och mycket annat.

KOMMUNEN HAR HAND OM:

KOMMUNAL FÖRSKOLA, GRUND-SKOLA OCH GYMNASIESKOLA
I Sverige är det gratis att gå i skolan. Och att få skolmat.

ÄLDREVÅRD, OMSORG FÖR INDIVID OCH FAMILJ OCH FÖR PERSONER MED FUNKTIONS-NEDSÄTTNING
När du behöver hjälp för att klara ditt liv på något sätt.

PLAN- OCH BYGGFRÅGOR
Var du får, eller inte får, bygga hus, och hur stort det får vara.

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDD
Att det till exempel är rent och hygieniskt i matbutiker och på restauranger. Och att inga företag släpper ut något giftigt eller skräpar ner.

BOSTÄDER
Att planera för att människor som bor i kommunen har någonstans att bo och att fixa så att nya bostäder byggs om det behövs.

RENHÅLLNING OCH AVFALLSHANTERING
Sopor och återvinning, till exempel var det ska finnas återvinningsstationer och hur ofta soporna ska hämtas.

VATTEN OCH AVLOPP
Att ledningar är hela och att vattenverk och reningsverk funkar så vi får rent vatten i våra kranar.

RÄDDNINGSTJÄNST
Det gäller till exempel brand-bekämpning, trafikolyckor och vattendykning.

BIBLIOTEK
Både kommunbibliotek och att det finns bibliotek på alla skolor.

GATOR I TÄTORTER
Asfaltering, övergångsställen, gatubelysning och snöröjning till exempel. (Övriga vägar har Trafikverket ansvar för.)

REGIONEN HAR HAND OM:

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Det handlar alltså om sjukhus, vårdcentraler och liknande.

TANDVÅRD

Det är avgiftsfritt för alla som är under 23 år att gå till tandläkaren. Det har politikerna bestämt.

UTBILDNING

Vissa kommuner är för små för att kunna ha egna gymnasieskolor. Då kan regionen ordna så att kommuner i samma län kan samarbeta.

LOKAL- OCH REGIONAL-TRAFIK

Kollektivtrafik som buss, lokaltåg, pendeltåg, tunnelbana, spårvagn. Här delas ansvaret med kommunerna.

REGIONPLANERING

Planering av hur mark och samhälle ska användas och utvecklas.

VAD ÄR LÄNSSTYRELSEN?

Det är lätt att blanda ihop, men regioner och länsstyrelser är olika organisationer med olika uppgifter.

I Sverige finns det 21 län. Till varje län finns en länsstyrelse som ska se till att det som riksdagen och regeringen beslutar som rör länet blir gjort.

Länsstyrelsen leds av en landshövding som regeringen utser.

Politiska partier

Alla politiker tillhör ett politiskt parti. Det består av en grupp människor som har ungefär samma åsikter om hur det ska vara i Sverige. Moderaterna tycker till exempel att skatten ska sänkas. Vänsterpartiet däremot vill att skatterna ska vara ganska höga.

Stora och små partier

De stora politiska partierna är Socialdemokraterna (S), Moderaterna (M), Vänsterpartiet (V), Kristdemokraterna (KD), Centerpartiet (C), Folkpartiet (FP), Miljöpartiet (MP) och Sverigedemokraterna (SD). Här intill ser du deras symboler.

Men det finns också andra, mindre partier. De kan exempelvis heta Sjukvårdspartiet eller Pensionärspartiet. Av deras namn kan du förstå vilka frågor som de är mest intresserade av.

Alla politiska partier har ett skrivet partiprogram. Där kan du läsa om partiets politik, det vill säga hur partiet vill förändra Sverige.

Läsförståelsefrågor

1. Hur ofta röstar man i Sverige?

2. Behöver man vara medborgare för att rösta i Sverige?

3. Vad betyder det att Sverige är en representativ demokrati?

4. Var kan man ta reda på de olika partiernas politik?

5. Vilken kommun bor du i?

6. Vilka frågor bestämmer kommunen om? Vilka bestämmer riksdagen om?

7. Vilket parti vill att vi betalar mindre skatt, enligt texten?

8. Finns det politiska partier i ditt hemland? Vilka?

NYFIKEN PÅ SVERIGE DEN SVENSKA DEMOKRATIN

Ord	Översättning
en röst	
en rösträtt	
allmän	
en medborgare	
ett val	
att skapa	
uppdelad/ uppdelat/ uppdelade	
en belysning	
en makt	
att besluta	
att ansvara	
ett ställe	
att räcka	
blank/ blankt/ blanka	
att utse	
ett förslag	

Välj rätt svar

1. Vad menas med allmän rösträtt?

- a) Att det är allmänt känt att alla får rösta.
- b) Alla som är 18 år eller äldre, och svenska medborgare, får rösta.

2. Får man rösta även om man inte är svensk medborgare?

- a) Nej, det får man inte.
- b) Ja, man får rösta till region och kommun om man har bott i Sverige i minst tre år.

3. Hur ofta röstar man i Sverige?

- a) Det är valår var fjärde år, den andra söndagen i september.
- b) Det är valår var tredje år, första dagen på året.

4. Vad menas med att rösta blankt?

- a) Man visar att rösträtten är oviktig. Att man inte bryr sig vilka som styr Sverige.
- b) Man visar att rösträtten är viktig. Men man tar inte ställning för ett visst politiskt parti.

5. Man röstar i tre olika val. Vilka är det?

- a) riksdag, region och kommun
- b) tre olika politiska partier

6. Varför röstar man i tre val?

- a) För att fördela makten, så att vissa beslut ligger närmre för dem som det berör.

b) För att olika politiska partier ska få möjlighet att bestämma över olika områden.

7. Vad bestämmer riksdagen om?

a) Det som rör hela landet, till exempel skapa nya lagar och bestämma vad statens pengar ska användas till.

b) Hur äldreomsorg och barnomsorg ska skötas i olika städer i Sverige.

8. Sverige är uppdelat i 20 regioner (i programmet säger de landsting). Vad är regionernas viktigaste uppgift?

a) skolan

b) sjukvården

9. Sverige är också uppdelat i ännu mindre delar – kommuner. Vad ansvarar en kommun för?

a) Lokala frågor som samhällsfrågor, till exempel skolan och äldreomsorgen.

b) Att en kommun har sjukhus, skolor och mataffärer.

10. Hur många procent behöver ett politiskt parti få för att vara med i riksdagen?

a) 4%

b) 10%

Nyheter på lätt svenska

"Få personer utan medborgarskap röstar i kommunvalen"

Radio Sweden på lätt svenska

1. Vad handlar nyheten om?

- a) Att Sverige ska ändra reglerna för medborgarskap
- b) Att personer utan medborgarskap sällan röstar i kommunvalen
- c) Att riksdagsvalet är avskaffat i Sverige
- d) Att Yassin Hassan Dirie har fått sitt medborgarskap

2. I vilka val kan man rösta utan att ha svenskt medborgarskap?

- a) Bara i riksdagsvalet
- b) I riksdagsvalet och kommunvalet
- c) I kommunvalet och regionvalet
- d) I EU-valet och riksdagsvalet

3. Vad måste man ha för att rösta i kommunvalet utan medborgarskap?

- a) Man måste ha ett jobb i Sverige
- b) Man måste ha bott i en svensk kommun i minst tre år
- c) Man måste kunna svenska flytande
- d) Man måste ha fyllt 21 år

4. Hur stor andel av personer utan medborgarskap röstade i kommunvalet 2022?

- a) Ungefär 10 procent
- b) Ungefär 50 procent
- c) Ungefär 30 procent
- d) Ungefär 70 procent

5. Ungefär hur många personer saknar svenskt medborgarskap och rösträtt i riksdagsvalet, enligt SCB?

- a) 60 000 personer
- b) 200 000 personer
- c) 600 000 personer
- d) 1 000 000 personer

6. Varför röstar många personer utan medborgarskap inte i kommunvalet?

- a) De tycker att kommunvalet är för svårt att förstå
- b) De har inte tid att gå till vallokalen
- c) Många tror att riksdagsvalet är viktigast och det påverkar deras val
- d) De är inte intresserade av politik alls

7. Vad säger forskaren Henrik Andersson om medborgarskapet?

- a) Att medborgarskapet ger en psykologisk känsla av att vara mer inkluderad i Sverige
- b) Att medborgarskapet inte spelar någon roll för valdeltagandet
- c) Att personer utan medborgarskap borde förbjudas att rösta
- d) Att kommunvalet är viktigare än riksdagsvalet

8. Vad beslutar politikerna i kommunvalet om?

- a) Lagar för hela landet och försvaret
- b) Lokala frågor som skola, äldreomsorg och bostäder
- c) Sjukvård och kollektivtrafik i hela Sverige
- d) Sveriges förhållande till andra länder

9. Vilka frågor är viktigast för Yassin Hassan Dirie i ett val?

- a) Skola och äldreomsorg
- b) Jobb och bostäder
- c) Miljö och klimat
- d) Sjukvård och kollektivtrafik

"Många utrikesfödda får inte rösta i riksdagsvalet"

Radio Sweden på lätt svenska

1. Vad handlar nyheten om?

- a) Att Sverige ska införa nya regler för kommunvalet
- b) Att många utrikesfödda inte får rösta i riksdagsvalet
- c) Att Johannes har fått sitt svenska medborgarskap
- d) Att valdeltagandet i Sverige är rekordlångt

2. Vad måste man för att få rösta i riksdagsvalet?

- a) Man måste ha bott i Sverige i minst tre år
- b) Man måste ha ett arbete i Sverige
- c) Man måste ha svenskt medborgarskap
- d) Man måste vara folkbokförd i en svensk kommun

3. Hur länge har Johannes bott i Sverige?

- a) I tre år
- b) I sju år
- c) I tio år
- d) I tretton år

4. Ungefär hur många utrikes födda har bott i Sverige i mer än tio år utan att ha medborgarskap, enligt SCB?

- a) 19 000 personer
- b) 93 000 personer
- c) 193 000 personer
- d) 930 000 personer

5. Hur många gånger har Johannes fått avslag på sin medborgarskapsansökan?

- a) En gång
- b) Två gånger
- c) Tre gånger
- d) Fyra gånger

6. Varför har Johannes fått avslag på sin ansökan om medborgarskap?

- a) Han har inte tillräckliga kunskaper i svenska
- b) Han kan inte bevisa vem han är
- c) Han har inte haft ett jobb i Sverige
- d) Han har inte bott i Sverige tillräckligt länge

7. Vad säger professor Ludvig Beckman om situationen?

- a) Att det är bra att ha strikta krav för rösträtt
- b) Att det är ett demokratiproblem om folk länge bor i ett land utan att kunna påverka besluten
- c) Att Johannes själv är ansvarig för sin situation
- d) Att Sverige borde ta bort kommunvalet

8. Vad säger Martin Ericsson om länder som låter icke-medborgare rösta i parlamentsval?

- a) Att det är vanligt i Europa
- b) Att det är mycket ovanligt i världen
- c) Att det är en dålig idé
- d) Att Sverige borde göra samma sak

9. Vilket land nämns som ett exempel på ett land där man kan rösta i parlamentsval utan medborgarskap?

- a) Norge
- b) Danmark
- c) Kanada
- d) Nya Zeeland

10. Hur beskriver Johannes sin känsla av att inte få rösta i riksdagsvalet?

- a) Han är nöjd eftersom han ändå får rösta i kommunvalet
- b) Han känner sig inte inkluderad och tycker att systemet försvårar integrationen
- c) Han tycker att riksdagsvalet inte är viktigt
- d) Han har bestämt sig för att sluta ansöka om medborgarskap

Man eller kvinna?

Här är en lista på yrken. Vet du vilka uppgifter man har om man arbetar med dessa yrken? Var jobbar det mest män och kvinnor?

arkitekt	frisör	målare	barnmorska
läkare	städare	byggnadsarbetare	lärare
tandläkare	ingenjör	politiker	vaktmästare

Manligt, kvinnligt, rättvist?

Tidigare var de flesta kvinnor i Sverige hemma med barnen, medan männen arbetade utanför hemmet och fick lön. Men för ungefär femtio år sedan blev det annorlunda. Då behövde Sverige mycket folk som kunde arbeta på fabriker, i affärer och på kontor. Därför skaffade sig även många kvinnor ett arbete utanför hemmet. Nu är det nästan lika många kvinnor som män, som arbetar och får lön.

Vilken sorts arbete väljer vi?

Kvinnor och män väljer ofta olika sorters yrken. Kvinnor arbetar vanligen med människor, till exempel inom sjukvården eller i skolan. Många arbetar också i affär.

Män väljer ofta tekniska yrken och jobbar exempelvis som ingenjörer eller med att sätta ihop och laga maskiner. Andra arbetar med försäljning av bilar och andra varor, eller som byggnadsarbetare.

Det är bara inom några få yrken, till exempel läkare, som det finns lika många män som kvinnor.

Men många vill ändra på den här uppdelningen. På förskolor och skolor behöver vi ju både män och kvinnor. Och kvinnor är lika bra ingenjörer som män.

Orättvisa löner

Det finns lagar som säger att män och kvinnor ska vara jämställda. Det betyder att till exempel kvinnliga och manliga läkare ska ha samma lön, om de har samma utbildning och har arbetat lika länge. Men så är det inte i verkligheten. I nästan alla yrken har kvinnor lägre lön än män.

Vi tycker det är självklart att alla flickor ska få gå i gymnasiet. År 1931, när den här bilden togs, fanns det särskilda gymnasieskolor för flickor, men de flesta flickor slutade skolan före gymnasiet.

Rättvis behandling

Lagen säger att en arbetsgivare inte får diskriminera arbetssökande och anställda. Det betyder att alla, både män och kvinnor, ska ha samma rättigheter och möjligheter. Den som känner sig diskriminerad kan anmäla arbetsgivaren till DO (Diskrimineringsombudsmannen).

Det är mycket kvar att göra

Alla politiska partier arbetar för att det ska bli större rättvisa mellan män och kvinnor.

Nu är det fler flickor än pojkar som utbildar sig vid universitet. Allt fler kvinnor blir chefer, och allt fler män är hemma med sina små barn. Så visst har det blivit bättre med jämställdheten mellan män och kvinnor i Sverige. Men det finns fortfarande mycket att göra.

Läsförståelse

1) Vilka yrken väljer kvinnor och vilka yrken väljer män?

2) Inom vilket yrke är det lika många män och kvinnor?

3) Har män och kvinnor lika löner i Sverige?

4) Vad kan man göra om man känner sig diskriminerad?

5) Är det lika många kvinnor och män som utbildar sig vid universiteten i Sverige?

Grammatik

Huvudsatser och bisatser

Vad är en huvudsats?

En huvudsats är en självständig sats som kan stå ensam och ha en egen betydelse.

Exempel:

- Jag studerar svenska.
- Hon arbetar på ett sjukhus.
- Vi ska resa till Göteborg nästa vecka.

Vad är en bisats?

En bisats är en sats som ger mer information till huvudsatsen. Den kan inte stå ensam utan behöver en huvudsats.

Exempel:

- eftersom jag vill få ett jobb
- när kursen är slut
- att hon arbetar på ett sjukhus

Huvudsats + bisats:

Jag studerar svenska **eftersom jag vill få ett jobb.**

Vi ska resa till Göteborg **när kursen är slut.**

Ordföljd

Övning 1: Rak ordföljd

Skriv meningar. Börja med subjekt. Använd stor bokstav och punkt.

Exempel: i högstadiet / Sara Damber / på en skola i Umeå / gick

Sara Damber gick i högstadiet på en skola i Umeå.

1. ensam / bor / han / i Sverige

2. ringer / Aghedo / sin familj / varje kväll

3. har / Fatima / bott / i Sverige / sju månader

4. kontaktad / blev / hon / av arbetsgivaren

5. hjälp / sin familj / han / i hemlandet / ge

6. inte / snälla mot henne / var / klasskamraterna

7. Sara / tyvärr / elaka ord / höra / fick

8. något / skolan / inte / gjorde

9. inte / normalt / hon / kan / gå

10. empati och mod / visade / en populär kille

11. inte / mobbningen / stoppades / av någon i klassen

12. en förening / hon / som hon döpte till Friends / startade

13. lärare och elever / de / i arbetet mot mobbning / stöttar

14. har / rådgivning / även / Friends

15. hur det kändes / Sara / glömmer / aldrig

Övning 2: Omvänd ordföljd

Börja med tid eller med plats

Exempel: gick / i början på 90-talet / på en skola i Umeå / Sara

I början på 90-talet gick Sara på en skola i Umeå.

1. slutade / plötsligt en dag / mobbningen

2. Saras liv / efter det / förändrades

3. till Stockholm / efter gymnasiet / Sara / flyttade

4. åkte / när hon var 19 år / runt till skolor i Sverige / hon

5. inget hat / känner / idag / Sara

6. varje kväll / sin familj / han / ringer

7. efter skolan / arbetar / Aghedo

8. en vecka senare / blev / Fatima / kontaktad av arbetsgivaren

9. kommentarer / fick / höra / hon / i korridorerna

10. i skolan / ensam / hon / var

11. efter gymnasiet / Sara / i Stockholm / bodde

12. om arbetet mot mobbning / i skolor / berättade

13. jobbar / på organisationen Friends / för allas lika värde /
man

14. på en bilverkstad i Göteborg / jobb / hon / söker

15. under intervjun / fick / hon / besked om jobbet

Övning 3: Bindeord

Skriv ett bindeord som binder samman meningarna. Välj bland orden till höger.

**Exempel: Sara hade inga vänner och hon kände sig ensam.
(utan/och/eller)**

1. Hon gick i en stökig klass _____ klasskamraterna var inte snälla. (*men/utan/och*)
2. Hon fick höra elaka ord _____ orden gjorde ont i henne.
(*men/eller/och*)
3. Rösten sprack _____ hennes gråt var nära. (*och/men/utan*)
4. Alla såg vad som hände _____ ingen gjorde något. (*för/men/så*)
5. En kille sa hej _____ Saras liv förändrades. (*men/och/utan*)
6. Hon bestämde sig för att arbeta mot mobbning _____ hon startade en förening. (*så/men/eller*)
7. Först var det bara Sara som jobbade i föreningen _____ föreningen växte snabbt. (*eller/men/utan*)
8. Idag känner Sara inget hat _____ såren efter mobbning sitter kvar. (*men/och/utan*)

Övning 4: Stryk under bisatserna.

Exempel: Sara glömmer aldrig hur det kändes att vara helt ensam.

1. Sara Damber gick på en skola som låg i Umeå.
2. Rösten sprack när hon fick en fråga på lektionen.
3. Saras liv förändrades eftersom en kille sa hej.
4. Hon åkte runt i skolor när hon var 19 år.
5. Aghedo kände sig obekväm när kurskamraten skrattade.
6. Fatima var besviken eftersom hon inte fick jobbet.
7. Han funderar på hur han kan hantera situationen.
8. Hon berättade för sin vän att hon ville anmäla arbetsgivaren.
9. Han studerar svenska för att kunna uttrycka sig bättre.

Övning 5: Fyll i rätt ordföljd i bisatserna

Skriv om meningarna så att ordföljden i bisatsen blir korrekt.

1. Aghedo bor ensam eftersom **hans familj / inte / komma / kunde** med honom.

2. Han måste arbeta även om **han / trött / är**.

3. Han var arg därför att **en kurskamrat / skrattat / hade** åt honom.

4. Amina är bra på svenska trots att **hon / bara / i sju månader /
bott / har** i Sverige.

5. Amina blev ledsen eftersom **mannen / sagt / hade** att hon måste
ta av sig slöjan.

6. Aghedo önskade att **han / mer svenska / kunde / tala**.

7. Amina söker många jobb trots att **det / svårt / är** att hitta ett.

8. Aghedo berättar varje kväll hur **han / det / har** i Sverige.

9. Han kunde inte svara eftersom **han / inte / tillräckligt svenska /
kunde**.

10. Amina längtar tills **det / fredag / blir**.

Hej Omar!

Här kommer ett brev från din gamle vän Yusef. Du har väl inte glömt bort mig?

Jag har varit ett år i Sverige nu och jag trivs ganska bra. Jag bodde i en liten stad i Sverige första tiden. Jag flyttade sen till Stockholm.

Jag har bott här ett halvår nu. Jag läser svenska på dagarna och på kvällarna går jag på bio eller träffar kompisar.

Jag har också ett halvtidsjobb på ett kafé. Jag är där fyra eftermiddagar i veckan. Jag städar. Det är inte så roligt, men jag behöver pengar. Allting är så dyrt här.

Jag ska gå på bio i kväll med en svensk flicka som jag har träffat på kaféet. Jag måste därför sluta brevet nu.

Varma hälsningar / *Din vän Yusef*

PS. Hälsa alla mina vänner där hemma!

Yusef använder nästan bara ordföljden *subjekt + verb*. Nästan alla meningar börjar med «*jag ... jag ... jag ...*». Och det är lite *enformigt*. Därför är det bra att ibland börja med *något annat än subjekt*.

Skriv om Yusefs brev. Ändra de meningar som har ett understruket ord så att de *börjar med det understrukna ordet*. Ändra ordföljden. Kom ihåg: ett verb på *andra plats*!

Hej Omar!

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.